

מסורת הש"ס

(א) [נעליז ח: ושינ:] (ב) [שס:] (ג) [קידושין ס"א:] (ד) [נעליז נא: לקמן יז:י:] (ה) [נעליז ח:י:] (ו) [נעליז א:יב:מד:] (ז) [נעליז כו: נא:י:] (ח) [נעליז י:י:] (ט) [נעליז ג:ושינ:] (י) [נעליז נא: ד"ה ואין מאמר:] (יט) שייך לע"ג

הגהות הב"ח

(א) גמ' (אבי ורבא דאמרי תרבייחא מתי) מ"ח"מ וי"ב ס"א אבי ורבא תנו:

מוסף רש"י

יש מאמר אחר מאמר בשני יבמין ויבמה אחת. דמרייחא מעיקרא לענין זיקה כי הדדי מניח ומאמר דקמא לאו קנין גמור הוא דביאה הוא דכבש רחמנא ויבניה הוא דאמר ליהני משום גזירה דתפסיה לעיל (ז:) הילך לא גרע תנא מתקא ללכל חד וחד תקני מאמר בה [לקמן יז:] ואין מאמר אחר מאמר בשתי יבמות ויבם אחד. שכל כמו וקניני שהיו לו לענין מאמר נמן כדאשמונא ורעה את שהנייה (שם). ודאיה רש"י לעיל (זא). עשה לבעלה מאמר. מאמר אחר מאמר בשתי יבמות בלחם משה אחי תחת ואח"כ חלץ לו. לא נפטרה צרתה. שחלטה זו אינה פוטרת לגמרי, שעינין זריכה גט למאמרו דמתן (ועיל ז:) עשה מאמר וחלץ זריכה היינו גט ואע"ג דזכי לא גט אחר דחלץ לה הוא דמתניח אצל זרמה זריכה חליצה (ועיל זב.). חליצה פסולה. כלומר גירוע. צריכה לחור על כל האוחזין. דלא מסיפקה זיקה דמרייחא בחליצה דתנא משום דלחלמא זיקא ורמיא אמרייחא (ועיל זב.).

הדרן ערך רבן גמליאל

תוס' חר מקבאי

לזיקה ורבנן סברי אין זיקה מעיקרא כו' (וקי"ל יש זיקה): רב שרביא אמר בחליצה פסולה קא מפיילגי רבי סברי חליצה פסולה פוטרת ורבנן סברי חליצה פסולה אינה פוטרת [פי' רבי סברי דפוטרת] ושריא לעלמא דדחי' לה מהאי בימה ואין (כלל) [נאמן] יבמות כלל. ולפיכך אינה צריכה הימנו גט ורבנן סברי אינה פוטרת ולא אידיחא מהאי בימה ויש כאן יבמות. והרב אלפס פי' דבחליצה פסולה צריכה לחור על כל האחזין קמפילגי וס"ל לרבנן צריכה לחור על כל האחזין וכל זה סויע למפסק הלכתא כרב דאמר חליצה פסולה צריכה לחור אחר כל האחזין דהא רבנן קיימי כותיה אע"פ שפסק הרב אלפס דכל הני טעמי דאתמר (בהו) [בבן] פלוגתא דרבי ורבנן לא סמכינן עלייהו איכא מנייניהו דסמכינן כגון האי טעמי דאתמר (לעיל מותקמי' כרבי דלא סמכינן ארובנן דקי"ל דיש זיקה כדפרשינא. רב [אשין] קא ביש תנאי בחליצה קא מפיילגי רבי סברי אין תנאי בחליצה ורבנן יש תנאי בחליצה והכא בתנאי כפול קמפילגי דרבנן סברי דלא בעי תנאי כפול ואע"ג דלא כפילנא לתנאי התנאי תנאי וצריך לקיימו וכיון שלא קיימו אין כאן חליצה ויש כאן יבמות. (ב) הכי אוקימנא דרב אסי ורבינא הוו להו לרבנן דלא כהלכתא דקי"ל אין

יש זיקה. האי דתפיס מאמר בעלמא ככי האי ליטנא משום דיש זיקה והשתא אחאי חליצתה פקעתה וליכא למימר הכי: אין זיקה. אין כח לזיקה ואפי' הכי מעיקרא הוי מאמר: **רב שרביא אמר**. אי דלמאר לה בזיקת יבמין כ"ע לא פליגי דלא מהני דיש זיקה ואחאי חליצה ואפקעתה: **והכא בחליצה פסולה**.

כגון שחלץ אחר הגט קמפילגי רבנן סברי לא אפקעתה שפיר ויש אחריה כלום הלכך קני מאמר: **יש תנאי בחליצה**. שחלץ לה על מנת שתמן לו מאתים וזו. רבי סבר אין תנאי מועיל בחליצה ואפילו לא נתנה לו אין תנאי מועיל והוי חליצה הלכך לא תפיס מאמר שעשה בלשון זיקת יבמין אצמרה דהא אפקעתה לזיקתו ולרבנן יש תנאי וכל כמה דלא קיימא לא פקע זיקה וכי אמר לה התקדשי לי ע"י כסף זה בזיקת יבמין קני: ה"ג **רבינא אמר דכ"ע יש תנאי בחליצה**. אע"ג דקי"ל [לקמן דף קז.] חליצה מוטעת כשירה הני תנאי לא סבירא להו: **והכא בתנאי כפול קמפילגי**. וכגון דלא כפליה לתנאי. לרבי צעינן תנאי כפול כתנאי בני גד ובני ראובן והאי דלא כפליה אס תמני תהא חליצה ואס לא תמני לא תהא חליצה לא הוי תנאי לבטולי לחליצה: **וויסני נמי אין לאחר ביאה כלום**. דהא ביאה שייכא למימר כסיפא דקתני או בעל ועשה מאמר ונתן גט וחלץ דהא או או קתני ובצעל ועשה מאמר או בצעל ונתן גט מאי חליצה איכא: **סני אין לאחר ביאה כלום**. ולא צריך למיתני נמי אין לאחר חליצה כלום כיוון דמתא אין אחר ביאה כלום ה"ה נמי דאין אחר חליצה כלום וליטנא קילנא הוא למיתני חדא או ביאה או חליצה: **וטנא דידן**. דלא נקט ביאה ואע"ג דאיידי בה כסיפא משום דיתיר יבמה לשוק כסיפא ליה לאורויי ומנינא שמעינן דאין אחר ביאה כלום וטריחא לתנא למיתני תרתי אין אחר ביאה ואין אחר חליצה כלום: **ממניסין**. דקתני אחת שמי יבמות עשה מאמר בזו ומאמר בזו זריכות שני גיטין: **דלא כנן עזאי**.

דלמאר אין מאמר אחר מאמר בשתי יבמות ויבם אחד וממני' בשתי יבמות ויבם אחד קא מיירי. וללישנא צברא דגרסינן' למילתיה דבן עזאי איפכא קיימא הך אתקפתא אסיפא דמתני' דקתני בין יבם אחד לשתי יבמות בין שני יבמין ויבמה אחת. וממסתברא כלישנא קמא דא"כ לא הוה לן לאיתויי הך אתקפתא הכא אלא בגמרא דסיפא דלקמן: **לימא מסייע ליה לשמואל**. אמאמר לזו וחלץ לזו קאי.

מעלייתא לאפוקי זיקה דחברתה: **וסיובטא דרב יוסף**. דלמאר בהחולץ [נעליז דף מד.] לא ישפוך אדם מי בזרו ואחרים זריכים להם דהא הכא דחלץ לחברתה וקמיייתא צעיא גט וגמלא פוסל את שמהי מן הכהונה ולא אמרינן ליחלוץ לקמייתא ותהא חברתה כשירה: **זריכות**. משמע חליצה לכל אחת דכיון דחליצת שמהיך רעועה אין אחת מהן פוטרת חברתה וקתני סיפא וכן שני יבמין ליבמה אחת דאס נתן זה גט זה גט זריכה חליצה משניהן: **לימא מסייע ליה לרבה כו'**. ה"ג גט לזו וחלץ לזו **לימא מסייע ליה לשמואל**. חלץ נקט חליצה לבעלת הגט אלא לחברתה מסייע ליה לשמואל דלמאר בפ' ד' אחין [נעליז כח.] חלץ לבעלת הגט לא נפטרה זרה: **וויסני נמי אין אחר ביאה כלום**. כסיפא דקתני או בעל ובעל או בעל ועשה מאמר כו' דהא משום הכי נקט לה דהתם לא שייך למיתני אין אחר חליצה כלום דהא ליכא חליצה: **כולא ביטא**. כל האחזין על החלוצה ועל זרמה בללו צרמה בללוך עמנו דשליחות דידהו עבד: **איצטרריך לאשמועינן**. מתני' חלץ לזו ועשה מאמר בזו אינו כלום דאע"ג דלאו בעלמא היא גזיה לא תפסי קידושין וסמיס לן בזבול כר' עקיבא וכן בשני יבמין ויבמה אחת: **אלא לר"ש בן לקיש דאמר**. בפ"ק (דף יז.) כוליה ביטא צברת קאי לצד מחולץ בחלוצה אצל חולץ לגבי זרה וכל האחזין בין בחלוצה בין בזרה צברת מאי איצטרריך למיתני גבי ז' יבמות ויבם אחד וב' יבמין ויבמה אחת דאין מאמר השני תופס אחר חליצה: **וליעטעמיד סיפא**. בז' יבמין ויבמה אחת דקתני בעל הראשון ועשה השני מאמר אין אחר ביאה כלום מי איצטרריך לאשמועינן דאין דלמן מאמר אחר חליצה דהא ליתא גזיה אלא בלאו דלא יבנה [דנדיס בה] ואיצטרריך למיסתמיה כרבי עקיבא תנא נמי כו':

מאמר אבל אם חלץ לבעלת מאמר לא נפטרת צרה (ב) וכי חליץ לאחרת לא הוי תיובתא דרב יוסף כלומר לית ליה לשמואל דאם חלץ לבעלת מאמר נפטרת צרתה וה"ל למחלץ לבעלת מאמר שאחרים פסולי לה בלא חליצה ולא לצרתה שאחרים כשירים לה בלא חליצה והשתא נפסלה לאחרים בחליצה זו (ג):

(א) הדבר י"ע דמני"ל דרב יוסף פליג אשמואל הא רב יוסף לא אמר או רק אמתניין דלעיל דף מד.

(ב) אטו מנינא דנ"ל ולכן חולץ לאחרת ורב יוסף פליג ליה דשמואל וס"ל דאס תנא כו'.

רבן גמליאל פרק חמישי יבמות

נג.

רבינא אמר דב"ע יש תנאי בחל"צה. תימא לר"י דהני אמוראי אמו דלא כהלכתא דקי"ל בפרק מנזות חליצה (לקמן דף קז.) ובהמדיר (כמוזות דף עד. ושם) דחליצה מוטעת כשירה דאין תנאי בחליצה משום דגמרינן מתנאי בני גד ובני ראובן דבעינן דאיפשר לקיימו ע"י שליח דאי סבירא להו דאין תנאי לא הוה להו לאוקומי פלוגתא דרבי ורבנן בזהכי ועוד אדמיפלגי ביש תנאי בחליצה לענין מאמר שאחריה ליפלגו לענין התרה לשוק ואר"י דלענין התרה לשוק לכ"ע הויא חליצה כדקי"ל דאין תנאי בחליצה אלא לענין דהויא חליצה פסולה דלא מפקע לה זיקה לגמרי שלא יועיל אחריה מאמר בלשון זיקת יבמין קאמר דיש תנאי ושוב מלא ר"י בשם ר"ת א': **ליבמא מסייע ליה לשמואל ותייבתא דרב יוסף**. אמאמר לזו וחלץ לזו קאי ואס תאמר אמאי הוי תיובתא לרב יוסף דהא דאין חולץ לבעלת מאמר משום דשמואל דחלץ לבעלת מאמר לא נפטרה זרה וי"ל דה"ק לימא מסייע ליה לשמואל או מהיו תיובתא דרב יוסף דאי לא תסייע לשמואל ומיפטרה זרה בחליצת בעלת מאמר א"כ האי דנקט מאמר לזו וחלץ לזו לאשמועינן דחולץ לאזיו שירא לאפוקי מדרב יוסף דקאמר לא ישפוך מי בזרו ואחרים זריכים לו: **איצטרריך לאשמועינן דאין קידושין תופסין בחי"בי דאין**. אע"ג דכבר אשמועינן לעיל קתני לה נמי הכא אנב שאר גזויי כיון דלאו מילתא דפשיטא היא: **איצטרריך לאשמועינן דאין קידושין תופסין באשת איש**. פירוש דקתני סיפא וכן בשני יבמין ויבמה אחת ותימא דלמא הא דנקט בעל ועשה מאמר משום שמי יבמות ויבם אחד נקטי:

ס פלקא דעתך אמינא ציוזור מאר דבתר חליצה כו'. תימה מה צריך לטעם זה דלעיל הוה ניחא לר' יוחנן דאיצטרריך לאשמועינן דאין קידושין תופסין בחי"בי לאזין אע"ג דכבר אשמועינן להי מרישא והכי נמי תינח ליה הכא מהאי טעמא גופיה: **הדרן ערך רבן גמליאל בחי"בי לאזין אלא לר"ל דאמר כולה ביתא בברת קאי איצטרריך לאשמועינן הדרין קדושין תופסין בחי"בי כריתות אמר לך ר"ל וליטעמריך סיפא דקתני בעל ועשה מאמר איצטרריך לאשמועינן דאין קדושין תופסין באשת איש אלא איידי דתנא התרת יבם אחד ויבמה אחת תנא נמי שתי יבמות ויבם אחד ^ט ואיידי דתנא שתי יבמות ויבם אחד תנא נמי שתי יבמין ויבמה אחת: חלץ**

מאמר אבל אם חלץ לבעלת מאמר לא נפטרת צרה (ב) וכי חליץ לאחרת לא הוי תיובתא דרב יוסף כלומר לית ליה לשמואל דאם חלץ לבעלת מאמר נפטרת צרתה וה"ל למחלץ לבעלת מאמר שאחרים פסולי לה בלא חליצה ולא לצרתה שאחרים כשירים לה בלא חליצה והשתא נפסלה לאחרים בחליצה זו (ג):

מאמר אבל אם חלץ לבעלת מאמר לא נפטרת צרה (ב) וכי חליץ לאחרת לא הוי תיובתא דרב יוסף כלומר לית ליה לשמואל דאם חלץ לבעלת מאמר נפטרת צרתה וה"ל למחלץ לבעלת מאמר שאחרים פסולי לה בלא חליצה ולא לצרתה שאחרים כשירים לה בלא חליצה והשתא נפסלה לאחרים בחליצה זו (ג):

(א) הדבר י"ע דמני"ל דרב יוסף פליג אשמואל הא רב יוסף לא אמר או רק אמתניין דלעיל דף מד.

(ב) אטו מנינא דנ"ל ולכן חולץ לאחרת ורב יוסף פליג ליה דשמואל וס"ל דאס תנא כו'.

עין משפט ונר מצוה

מב א מיי פ"ד מהלכות יבום הלכה כד סמג עשין נב תוס"ע אה"ע סימן קסט סעיף נ:
מב ב מיי פ"ו מהל' אשות הלכה ב סמג עשין מח תוס"ע שם סימן לח סעי' ב:

מד ג מיי פ"ה מהלכות יבום הלכה יד תוס"ע שם סימן קטע סעיף יב:
מוד ד מיי שם הלכה יב תוס"ע שם סעיף ה:
מו ה מיי פ"ז מהל' אשות הלכה יב סמג עשין מח תוס"ע שם סימן מד סעי' ו:

תוספות ישנים

(א) ועוד דקאמר לעיל דכ"ע חליצה פסולה אינה פוטרת ובשליה מתני' אמרינן אין אחר חליצה כלום וכן הא' (ב) דקאמר רב אשי דכ"ע חליצה פסולה אינה פוטרת היינו לענין דחילץ אצמרה: ליבא מסייעא ליה לרבה בר רב הונא פי' נעליז ביאה ורבא (אביי ורבא דאמרי תרוייהו תני יאין אחר ביאה כלום ותנא דידן התרת יבמה לשוק עדיפא ליה: אחד יבמה אחת אחד שתי יבמות: מתני' דלא כבן עזאי דתנאי ^ז בן עזאי אומר יש מאמר אחר מאמר בשני יבמין ויבמה אחת ואין מאמר אחר מאמר בשתי יבמות ויבם אחד: כיצד מאמר לזו וכו': ליבא מסייע ליה לשמואל דאמר שמואל ^ח חלץ לבעלת מאמר לא נפטרה צרתה ותייבתא ^ט דרב יוסף מי קתני חולץ חלץ קתני דיעבד: גט לזו וגט לזו כו': ליבא מסייע ליה לרבה בר רב הונא דאמר ^י רבבה בר רב הונא יחליצה פסולה צריכה לחור על כל האחזין מאי צריכות צריכות דעלמא: גט לזו וחלץ לזו: ליבא מסייע ליה לשמואל ותהוי תיובתא דרב יוסף מי קתני חולץ חלץ קתני דיעבד: חלץ וחלץ או חלץ וכו': וליתני נמי אין אחר ביאה כלום (ב) אביי ורבא דאמרי תרוייהו תני אין אחר ביאה כלום ותנא דידן התרת יבמה לשוק עדיפא ליה: בין יבם אחד לשתי יבמות כו': בשלמא ^ט לרבי יוחנן דאמר כולה ביתא בלאו קאי איצטרריך לאשמועינן דאין קדושין תופסין בחי"בי לאזין אלא לר"ל דאמר כולה ביתא בברת קאי איצטרריך לאשמועינן הדרין קדושין תופסין בחי"בי כריתות אמר לך ר"ל וליטעמריך סיפא דקתני בעל ועשה מאמר איצטרריך לאשמועינן דאין קדושין תופסין באשת איש והכי נמי תינח ליה הכא מהאי טעמא גופיה:

(א) נראה דנ"ל לכן נראה דהא.
(ב) כי"ה בלחם בתוספתא פ"ו פרקא (נא): אביי ורבא חלץ תא זו וכו' אין אחר בעלה כלום אך דיש ט"ס דכבדא קמייתא בני גד תא זו צריך לסיים אין אחר בעלה כלום ע"ש.

תוס' חר מקבאי (הושך)

תנאי בחליצה דתניא חליצה מוטעת כשירה ואוקימנא בפרק המדיר דאין תנאי בחליצה. דמכרי כל תנאי מהויא גמרינן ליה מתנאי בני גד ובני ראובן תנאה דאפשר לקוימי ע"י שליח בפי' הוי תנאיא דלא אפשר לקוימי ע"י שליח לא הוי תנאיא תנאה. ומיהו מעיקרא קס"ד בפ' המדיר דהיינו טעמא דחליצה מוטעת כשירה דכיון דעבד מטישא אחולי אוחלי לתנאיא ולהאי טעמא אי אדכר תנאיא בשעת חליצה הוי תנאיא תנאיא ופ"ה הלכתא כטעמא ביראה כהאי אידכר ואפי' התנאי בשעת חליצה לא הוי תנאיא תנאה דלא אפשר לקוימי ע"י שליח: הא דנתן מאמר לזו וחלץ לזו צריכה גט ואמר עלה בגמ' לימא (תהוי תיובתא) [מסייע ליה] לשמואל דאמר חלץ לבעלת מאמר לא נפטרת צרתה ותייבתא דרב יוסף דאמר לא ישפוך אדם מי בזרו ואחרים זריכים לו מי קתני חולץ חלץ קאמר דיעבד וכיון דקי"ל כשמואל לתכתלה נמי אית ליה למעבד אם עשה מטישה לזו חולץ לאחרת תנפטרת ובעלת